

Mgr Artur Lis

Sprawy dawne

w postępowaniu kanonizacyjnym

Former matters in the canonization proceedings

I. WSTĘP

Od początku istnienia Kościoła świętym oddawany był kult publiczny¹. W okresie kultu męczenników (I-IV wiek) nie było żadnego dochodzenia przed przyznaniem męczennikowi kultu publicznego². Powstawał on wśród chrześcijan spontanicznie. Kult męczenników zawierał w sobie następujące elementy, które stanowiły pierwotną formę kanonizacji: 1) pogrzeb, będący początkiem kultu, 2) zebranie gminy przy grobie męczennika, która z radością sprawowała pogrzeb, ciesząc się z chwały męczennika w niebie, 3) w pogrzebie brał udział biskup, który stał na czele gminy i był jednocześnie urzędowym świadkiem kultu, 4) obchodzenie w sposób uroczysty rocznicy śmierci (*dies natalis*), które stawało się świętem tego męczennika³. Podstawową

formą kanonizacji od IV wieku do czasu rezerwacji papieskiej było przeniesienie ciała, czyli translacja (*translatio*), i podwyższenie, czyli elewacja (*elevatio*)⁴. Są to metody postępowania kanonizacyjnego poprzedzone pewną formą postępowania dowodowego⁵. Przeniesienie i wyniesienie to wznowiona ceremonia pogrzebowa, podczas której wyjęte z grobu ciało umieszcza się w miejscu odpowiednim do odprawiania mszy świętej. O ile *translatio* odnosi się głównie do samego faktu złożenia ciała w odpowiednim miejscu przy asystencji szczególnych uroczystości, o tyle *elevatio* bardziej dotyczy samego wyjęcia ciała z grobu i umieszczenia go ponad ziemią⁶.

Nie istnieje ścisła granica oddzielająca dokonywania kanonizacji przez *translatio* i *elevatio*, a kanonizacją ogłaszaną dekretami papie-

¹ H. Misztal, *Kanonizacja*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. 8, Lublin 2000, kol. 607 – 610. Godna uwagi jest praca tegoż autora: H. Misztal, *Le causa di canonizzazione. Storia e procedura*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2005.

² J. Lisowski, *Nowe teologiczno-prawne aspekty męczeństwa i praktyka Kongregacji*, [w:] *Elementy prawne świętości kanonizowanej według ustawodawstwa Jana Pawła II. Materiały II Ogólnopolskiego Symposium Prawa Kanonizacyjnego KUL Lublin 24 – 26 IX 1992*, pod red. H. Misztala, Lublin 1993, s. 113–145; M. C. Pérez Tejera, *Elementos constitutivos del concepto teológico-canonico del martirio*, Roma 1993; A. G. Filipazzi, *La prova del martirio nella prassi recente della Congregazione delle Causae dei Santi*, Roma 1992.

³ A. Amore, *Culto e canonizzazione dei santi antichità cristiana*, „*Antonianum*” 52(1977), s. 39–43.

⁴ H. Misztal, *Kanonizacja równoznaczna*, „*Prawo Kanoniczne*”, 21(1978), nr 3–4, Warszawa 1978, s. 189–190.

⁵ Tenże, *Prawo kanonizacyjne. Instytucje prawa materialnego, zarys historii, procedura*, wyd. II, Lublin 2003, s. 153.

⁶ L. Hertling, *Materiali per la storia del processo di canonizzazione*, „*Gregorianum*” 16(1935), s. 171–173.

skimi, ponieważ obie te formy przez pewien czas istniały równocześnie⁷. Papież Aleksander III (1159–1181), z powodu nadużyć, do jakich dochodziło w kościele katolickim wydał w 1181 r. dekret *Audivimus*, w którym stwierdził, iż: *nikogo nie wolno czcić publicznie jako świętego bez zgody papieża (non licet vobis pro sancto absque auctoritate Romanae Ecclesiae, eum publice venerari)*⁸. Promulgacja wspomnianego dekretu miała miejsce wraz z włączeniem go do Dekretów Grzegorza IX w 1234 r⁹.

II. PRÓBA OKREŚLENIA SPRAW DAWNYCH

W procedurze kanonizacyjnej od zarania dziejów kanonizacji, istotnym problemem były sprawy dawne, gdzie od śmierci kandydata na ołtarze do chwili rozpoczęcia procesu minęło tak dużo czasu, że nie można było zebrać dowodów na temat życia, cnót, kultu starożytnego, gdyż świadkowie wymarli. W okresie przed reformą papieża Urbana VIII zajęli się tymi sprawami dwaj prawnicy Feliks Contelorus w swoim dziele *Praxis de canonizatione Sanctorum*¹⁰ oraz Piotr Franciszek de Rubeis, który jako pierwszy podał określenie spraw dawnych (*causae antiquae*)¹¹. Za kryterium zaliczenia danej sprawy do dawnej P. F. de Rubeis uznał czas, jaki minął

od śmierci danej osoby do chwili rozpoczęcia procesu kanonizacyjnego¹². Ten czas miał być nie dłuższy niż życie jednego, przeciętnego człowieka – czyli więcej niż 100 lat. W braku zeznań świadków naocznych, badacz ten proponował oprzeć dowodzenie na presumpcjach, opinii publicznej i poszlakach. Dodatkowo P. F. de Rubeis uznał, iż pełną wartość dowodową do udowodnienia świętości życia, cnoty i cudów posiadają źródła narracyjne, jak kroniki, historie, pisma różnych autorów, których sędzia dokonawszy pełnego badania uzna za wiarygodne¹³.

III. SPRAWY DAWNE W USTAWODAWSTWIE PAPIEŻA URBANA VIII (1623-1644)

Mimo istotnej roli jurysprudencji rotalnej i kanonistycznej w XVII wieku można zauważyć pomieszanie pojęć w sprawach kanonizacji¹⁴. Nie rozróżniano kultu publicznego z kultem prywatnym oddawanym zmarłym w opinii świętości. Biskupi nadal uważali, że prawo wynoszenia na ołtarze jest w ich władzy i często wydawali sądy o kanonizacji mając za podstawę tylko kult wiernych i cuda zdziałane za przyczyną służby Bożego. Wychodząc tym potrzebom niejako naprzeciw papież Urban VIII (1623–1644) stworzył jasną i ściśle określoną procedurę kanonizacyjną. 13

⁷ B. Wysocka, *Dowodzenie w sprawach historycznych polskich kandydatów na ołtarze*, Lublin 2000, s. 14 (mps Archiwum Uniwersyteckie KUL); S. Ryłko, *Historia praktyki kanonizacji i beatyfikacji kultu świętych i błogosławionych*, [w:] *Postępowanie kanonizacyjne*, t. 1: *Świętość kanonizowana*, pod red. Sz. T. Prażkiewicza, Kraków 2008, s. 63–71.

⁸ A. Petrani, *W sprawie dekretu Aleksandra III Audivimus*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 16(1969), z. 5, s. 5–10; F. Gagna, *De processu canonizationes a primis Ecclesiae saeculis usque ad Codicem Iuris Canonici*, Romae 1940.

⁹ F. Veraja, *La beatificazione storia problemi prospettive*, Sussidi per lo Studio della Cause dei Santi, S. Congregazione per le Cause dei Santi 1983, s. 18-19, 28-33. Zob. tenże, *Le cause di canonizzazione dei Santi. Commento alla legislazione e guida pratica*, Città del Vaticano 1992.

¹⁰ F. Contelorus, *Tractatus et praxis de canonizatione Sanctorum*, Lugduni 1634.

¹¹ *Tractatus de fide historiarum*, [w:] C. De Matta, *Novissimus de Canonizatione Sanctorum tractatus*, Romae 1678, s. 415–424.

¹² H. Misztal, *Pojęcie beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych spraw historycznych*, „Kościół i Prawo” 1(1981), s. 145.

¹³ C. De Matta, *Novissimus de Canonizatione Sanctorum tractatus*, Romae 1678, s. 422.

¹⁴ G. Löw, *La canonizzazione nella storia*, [w:] *Enciclopedia Cattolica*, t. III, Città del Vaticano 1949, kol. 569–607.

marca 1625 r. został wydany *Dekret Kongregacji Inkwizycji*¹⁵, 12 marca 1631 r. encyklika skierowana do patriarchów, arcybiskupów i biskupów *De processibus rite conficiendis*¹⁶ (określenie przebiegu procesu kanonizacyjnego w diecezji), oraz 5 lipca 1634 r. konstytucja apostolska *Caelestis Hierusalem cives*¹⁷.

Reasumując, według ustawodawstwa Urbana VIII należało przeprowadzić następujące procesy zwyczajne: 1) na terenie diecezji – proces ten miał dotyczyć opinii świętości życia i cnót heroiczych, 2) proces dotyczący zachowania dekretów Urbana VIII, 3) proces apostolski z delegacji Stolicy Apostolskiej, a dotyczący heroicznego życia i cudów¹⁸. Należy powiedzieć, że papież swoimi epokowymi dekretami odwrócił dotychczasową praktykę postępowania kanonizacyjnego. Do tych czas największe szanse powodzenia miała sprawa w której istniał kult publiczny – droga kultu (*via cultus*), rzadko kiedy przeprowadzano sprawy w których sługa Boży nie cieszył się kultem publicznym – droga braku kultu (*via non cultus*). Papież Urban VIII wprowa-

dził postępowanie odwrotne, od tej pory droga braku kultu stała się zwyczajną drogą postępowania (*via ordinaria*), zaś droga kultu postępowaniem nadzwyczajnym (*via extraordinaria*)¹⁹. Dla dobra spraw prowadzonych drogą kultu, które z pewnością były sprawami dawnymi, Urban VIII uczynił wyjątek w swoich dekretach – zwany *wypadkiem wyjętym* (*casus exceptus*). Wypadek wyjęty obejmował pozostawienie kultu publicznego w odniesieniu do tych zmarłych, którzy: 1) odbierali go od niepamiętnych czasów (*per immemorabilem temporis cursum*) lub 2) na podstawie ogólnej zgody Kościoła (*per communem Ecclesiae consensum*), albo 3) kult ich wynikał z pism Ojców Kościoła i pisarzy świętych (*per patrum virorumque sanctorum scripta*), 4) bądź też byli czczeni za wiedzą i tolerancją Stolicy Apostolskiej lub 5) ordynariuszy (*scientia ac tolerantia Sedis Apostolicae vel ordinarii*)²⁰.

Czas powstania kultu musiał sięgać swoim początkiem przynajmniej 100 lat przed wydaniem konstytucji *Caelestis Hierusalem cives*, czyli przed rok 1534²¹.

Wypadek wyjęty (szczególny) od dekretów Urbana VIII (*casus exceptus a decretis Urbani VIII*):

1. odbierali kult publiczny od niepamiętnych czasów (<i>per immemorabilem temporis cursum</i>) lub	2. na podstawie ogólnej zgody Kościoła (<i>per communem Ecclesiae consensum</i>)	3. kult ich wynikał z pism Ojców Kościoła i pisarzy świętych (<i>per patrum virorumque sanctorum scripta</i>)	4. bądź też byli czczeni za wiedzą i tolerancją Stolicy Apostolskiej (<i>scientia ac tolerantia Sedis Apostolicae</i>)	5. bądź też byli czczeni za wiedzą i tolerancją ordynariuszy (<i>scientia ac tolerantia ordinarii</i>)
--	--	---	--	--

¹⁵ Urbani VIII pontificis optimi (...) Decreta servanda in canonizatione et beatificatione Sanctorum, Accedunt instructiones et declarationes E. mi et R. mi Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales, Praesulesque Romanae Curiae ad id muneri congregati ex eiusdem Summi Pontificis mandato condiderunt, Romae ex Typographia Re. Cam. Apostolica. Treść dokumentu zamieszczona również: *Codex pro postulatoribus*, Ed. Lauri-Fornari-Santarelli, Ed. 4. Roma 1929, s. 283–286.

¹⁶ Urbanus VIII, Litterae enciclicae: *De processibus rite conficiendis*, 12.3.1631, [w:] *Codex pro postulatoribus*, s. 293.

¹⁷ Urbanus VIII, Constitutio Apostolica: *Caelestis Hierusalem cives*, 5.7.1634, [w:] *Codex pro postulatoribus*, s. 286–292. Zob. G. Dalla Torre, *Santità e diritto. Sondaggi della storia del diritto canonico*, Torino 1999.

¹⁸ H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne. Instytucje prawa materialnego, zarys historii, procedura*, wyd. II, Lublin 2003, s. 161.

¹⁹ J. Brosch, *Der Heiligsprechungsprozess per viam cultus*, Roma 1938, s. 12 i n.

²⁰ *Codex pro postulatoribus*, s. 284.

Ordynariusz często poprzestawał na stwierdzeniu legalności kultu, ale najczęściej akta procesu *super casu excepto* wysyłano do Rzymu celem uzyskania papieskiego zatwierdzenia kultu (*confirmatio cultus*)²². Jeżeli potwierdzenie legalności kultu było wydane przez Stolicę Apostolską, to akt ten był uważany za akt równoznaczny z beatyfikacją (później nazwany *beatyfikacją równoznaczną* – *beatificatio aequipollens*). Dekret Urbana VIII nazywał przeprowadzenie procesu zwyczajnego na temat opinii świętości, heroiczności cnót i cudów, ale często postulacje zadowalały się na stwierdzeniu legalności i papieskiej konfirmacji (tzw. beatyfikacja równoznaczna w starej formie – zatwierdzenie legalności kultu bez uprzedniej aprobaty cnót heroicznych). Wówczas kiedy sprawa miała być prowadzona do kanonizacji, wtedy wysyłano *listy odsyłające* (*litterae remissoriales*) czyli delegację do prowadzenia procesu *apostolskiego o cnotach*²³.

IV. POJĘCIE I DOWODZENIE SPRAW DAWNYCH WEDŁUG BENEDYKTA XIV (1740–1758)

Papież Benedykt XIV (1740–1758) rozwinął reformę Urbana VIII zajmując się dowodzeniem w postępowaniu kanonizacyjnym.

Benedykt XIV jeszcze przed wyborem na papieża, jako Prosper Lambertini stworzył swoje wielkie dzieło *De Servorum Dei beatificatione et Beatorum canonizatione* – które stało się podręcznikiem do procesu kanonizacyjnego²⁴. Następnie w dekrecie z 23 kwietnia 1741 r. *De probationibus iudicialibus et de numero miraculorum ad beatificationem et canonizationem assequendam* zmierzał do zaostreżenia przepisów dotyczących środków dowodowych i dowodzenia w sprawach kanonizacyjnych²⁵. Papież ten wprowadził oryginalne koncepcje naukowe odnośnie spraw dawnych, wokół których nabrzmiały problemy prawne nierozwiązane przez Urbana VIII i Innocentego XI, którzy to preferowali sprawy zwyczajne oparte na zeznaniach świadków²⁶. Za główne kryterium odróżnienia spraw dawnych od zwyczajnych przyjął Benedykt XIV kryterium czasowe, tj. precyzując termin *dawnosć* jury-sprudencja określiła upływ 60, 70 lub 100 lat od śmierci danej osoby do momentu wprowadzenia sprawy na forum Kongregacji.

V. USTAWODAWSTWO KODEKSU PRAWA KANONIZACYJNEGO Z 1917 ROKU

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 r. w kan. 1999 – 2141 zawarł wszystkie wymogi

²¹ H. Misztal, *Drogi rozwoju postępowaniu kanonizacyjnego*, „Częstochowskie Studia Teologiczne” 11(1983), s. 201–204.

²² H. Fokciński, *Potwierdzenie kultu w aktualnej praktyce Kongregacji do Spraw Kanonizacyjnych*, [w:] *Religioni et scientiae. Materiały V Sympozjum Prawa Kanonizacyjnego (Lublin, 25 kwietnia 2001 r.)*, pod red. P. Stanisza, Lublin 2001, s. 95–103; tenże, *Potwierdzenie kultu. Kilka refleksji z okazji lektury piętnastego wydania „Index ac Status Causarum”*, [w:] *Divina et humana. Księga Jubileuszowa w 65. rocznicę urodzin ks. prof. Henryka Misztala*, Lublin 2001, s. 465–479.

²³ J. Brosch, dz. cyt., s. 89–90. Zob. J. Benke, *Proces kanonizacyjny w rozwoju historycznym do czasów obecnych*, Lublin 1957 (mps Archiwum Uniwersyteckie KUL); W. Padacz, *Sprawy historyczne w procesie beatyfikacyjnym i kanonizacyjnym*, „Prawo Kanoniczne” 8(1965), nr 1–2, s. 91–100.

²⁴ Benedictus XIV [Prosper Lambertini], *De Servorum Dei beatificatione et Beatorum canonizatione*. Prati 1839 – 1842, voll. I–VII.

²⁵ Benedictus XIV, Decretum: *De probationibus iudicialibus et de numero miraculorum ad beatificationem et canonizationem assequendam*, 23.4.1741, [w:] *Codex pro postulatoribus*, s. 301–303.

dotyczące beatyfikacji i kanonizacji²⁷. Postępowanie kanonizacyjne miało dwa etapy: w diecezji i na forum Kongregacji. Postępowanie w diecezji obejmowało trzy części: 1) proces informacyjny na temat opinii świętości życia, cnót i cudów w ogólności lub męczeństwa (*processus informativus*); 2) proces zbierania pism sługi Bożego (*processus super scriptis*); 3) proces braku kultu (*processus de non cultu*)²⁸. Akta tych procesów wysłane do Kongregacji oraz przeprowadzano cenzurę pism sługi Bożego. Następnie adwokat przygotowywał pozycję na wprowadzenie sprawy (*positio super introductione causae*). Całość pozycji z uwagami i odpowiedziami promotora sprawiedliwości była dyskutowana na posiedzeniu Kongregacji. Jeśli rezultat dyskusji był pozytywny, papież wyznaczał komisję do wprowadzenia sprawy²⁹. Po sprawdzeniu procesu de *non cultu* wysyłano listy remisoriale (*litterae remissoriales*), odsyłające do przeprowadzenia procesu apostołskiego w diecezji³⁰. Następnie akta wracały do Kongregacji, która badała ważność tego procesu³¹. Po tym następowało opracowanie pozycji na temat cnót heroicznych (*positio super virtutibus*) przez adwokata sprawy. Po uwagach promotora wiary i odpowiedziach adwokata pozycja była dyskutowana na trzech zebraniach. Jeśli głosy były przychyłne sprawie, papież

wydawał dekret aprobujący cnoty w stopniu heroicznym. Sługa Boży od tej pory mógł być nazywany *czcigodnym*³². W przypadku męczeństwa proces dotyczył faktu męczeństwa oraz jego przyczyn. Po udowodnieniu cnót lub męczeństwa przechodzono do udowodnienia cudu. Jeśli zostały udowodnione cuda papież przystępował do ogłoszenia dekretu beatyfikacyjnego. Aby mogła być dokonana kanonizacja należało przedstawić nowe cuda do aprobaty.

VI. SPRAWY HISTORYCZNE W KODYFIKACJI PIUSA XI (1922-1939)

Papież Pius XI (1922-1939) zreformował postępowanie kanonizacyjne w sprawach dawnych, zwanych historycznymi, a także ustalił zakres pojęciowy spraw historycznych. Papież 6 lutego 1930 r. wydał motu proprio *Già da qualche tempo*³³, w którym zdefiniował sprawy historyczne. W myśl motu proprio przez historyczne rozumie się takie sprawy dotyczące życia, cnót, męczeństwa lub starożytnego kultu sługi Bożego, w których występuje niemożliwość zgromadzenia świadków współczesnych czy też dokumentów zawierających takie zeznania w dawniej prowadzonym procesie³⁴. Można wnioskować, iż wtedy sprawa może być uznana za historyczną, gdy jest pozbawiona zeznań świadków zebranych

²⁶ C. De Matta, dz. cyt., s. 424.

²⁷ Codex Iuris Canonici auctoritatis Joannis Pauli Papa II promulgatus. Kodeks Prawa Kanonicznego, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Pallottinum 1984. Zob. J. Noval, *Commentarium Codicis Iuris Canonici*, ks. IV: *De processibus*, cz. II: *De causis beatificationis servorum Dei et canonizationis Beatorum*, Augustae Taurinorum-Romae 1932.

²⁸ H. Misztal, *Causae historicae w postępowaniu beatyfikacyjnym i kanonizacyjnym*, Lublin 1981, s. 47 i nn.

²⁹ Kan. 2065-2086.

³⁰ Kan. 2087-2097.

³¹ Kan. 2098-2100.

³² Kan. 2101-2115.

³³ Pii Papa XI, Motu Proprio: *Già da qualche tempo*, 6.2.1930, [w:] *Acta Apostolicae Sedis* 22(1930), s. 87-88.

w sądzie. Pius XI w odróżnieniu od Benedykta XIV, na pierwszym miejscu postawił kryterium dowodowe, podczas gdy jego poprzednik preferował kryterium czasowe. Papież określił również przedmiot dowodzenia w sprawach historycznych. Dotyczy on cnót, męczeństwa, dawnej opinii świętości lub opinii męczeństwa, lub też starożytnego kultu. Uproszczeniu uległa także procedura spraw historycznych poprzez opuszczenie procesu apostołskiego w odniesieniu do udowodnienia heroiczności cnót lub męczeństwa i starożytnego kultu³⁵.

VII. POJĘCIE I PROCEDURA SPRAW DAWNYCH W USTAWODAWSTWIE JANA PAWŁA II (1978-2005)

W dniu 25 stycznia papież Jan Paweł II promulgował nowy *Kodeks Prawa Kanonicznego*³⁶. Kanon 1403 § 1 KPK stanowi, że sprawy kanonizacyjne sług Bożych należy prowadzić według szczególnego prawa papieskiego. Tego samego dnia, co Kodeks, została opublikowana konstytucja apostołska *Divinus perfectionis Magister* na nowo regulująca postanowienie kanonizacyjne³⁷. Za osobnym uregulowaniem instytucji spraw kanonizacyjnych przemawiała specyfika tych spraw odróżniająca je od kanonicznych procesów spornych. Dnia 7 lutego 1983 r. zostały wydane *Normy Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, które należy zachować przy prowadzeniu docho-*

*dzienia przez Biskupów w sprawach kanonizacyjnych (Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum. Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in causis Sanctorum)*³⁸ oraz *Dekret generalny Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych na temat sług Bożych, których sprawy aktualnie są rozpatrywane w Kongregacji (Decretum generale de Servorum Dei in Causis quarum iudicium in praesens apud Sacram Congregationem pendent)*³⁹.

Postępowanie kanonizacyjne w sprawach dawnych przebiega podobnie jak postępowanie w sprawach nowych w trzech etapach: 1) dochodzenie diecezjalne mające na celu zebranie wszystkich środków dowodowych odnoszących się do życia, działalności, śmierci, opinii świętości lub męczeństwa oraz do fundamentu tej opinii, tj. cnót heroicznych lub męczeństwa sługi Bożego, starożytnego kultu i cudów; 2) studium w kongregacji materiału dokumentalnego i przygotowanie wyczerpujących pozycji; 3) dyskusja na posiedzeniu teologicznym, najpierw ze strony konsultorów pod przewodnictwem promotora wiary (prałata -teologa) a następnie dyskusja i głosowanie kardynałów i biskupów – członków kongregacji.

Warto także podkreślić, iż postanowienia nowego prawa przyczyniły się do ułatwienia, skrócenia postępowania oraz zagwarantowania łatwiejszej drogi do uzyskania pewności moralnej co do świętości kandydatów na ołtarze⁴⁰.

³⁴ Zob. H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne...*, s. 179 i n.

³⁵ Tenże, *Dokument jako środek dowodowy w historycznych sprawach beatyfikacyjnych*, „Częstochowskie Studia Teologiczne” 5(1977), s. 213–237.

³⁶ *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*, [w:] *Acta Apostolicae Sedis* 85(1983), II, 1-317; Kodeks Prawa Kanonicznego. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski, Poznań 1984.

³⁷ Ioannes Paulus Papa II, *Constitutio Apostolica: „Divinus perfectionis Magister”*. Modus procedendi in Causarum canonizationis instructione recognoscitur et Sacrae Congregationis pro Causis Sanctorum nova datur ordination 25.1.1983, [w:] *Acta Apostolicae Sedis* 75(1983), s. 349–355; tł. w. j. pol.: H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne...*, s. 506–515.

³⁸ *Acta Apostolicae Sedis* 75(1983), s. 394-403; tł. w. j. pol.: H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne...*, s. 541–551.

³⁹ *Acta Apostolicae Sedis* 75(1983), s. 403-404; tł. w. j. pol.: H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne...*, s. 552–553.

VIII. ZAKOŃCZENIE

Pojęcie spraw dawnych od Piusa XI zwanych historycznymi, a od Jana Pawła II na nowo dawnymi, od momentu pojawienia się ich w postępowaniu kanonizacyjnym, podlegało pewnym ewolucjom⁴¹. Obecnie w *Instrukcji Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych „Sanctorum Mater”* – art. 30 § 1. stanowi „Sprawa jest dawna, gdy dowody dotyczące cnót *in specie* lub męczeństwa sługi Bożego są oparte wyłącznie na źródłach pisanych, kiedy brakuje świadków naocznych na temat heroiczności cnót lub męczeństwa sługi Bożego”⁴².

Dowodzenie winno się, więc opierać na podstawie zgromadzonej dokumentacji. Można także wnioskować, iż należy gromadzić nie tylko dokumenty odnoszące się bezpośrednio do kandydata na ołtarze, ale wszelkiego rodzaju dokumenty, które mają jakkolwiek związek ze sprawą.

Kanonizacje są obecne w Kościele od samego początku. Podczas wieków zmienił się formalny sposób dawania świadectwa o świętości, podczas gdy jego istota pozostała niezmienna. Kanonizacja dotyczy życia moralnego Kościoła, święty jest czczony nie tylko, jako ten, kto z całą pewnością jest zbawiony, ale także, jako godny naśladowania przykład życia chrześcijańskiego (walor eklezjalny procesu kanonizacyjnego).

SŁOWA KLUCZE

postępowanie kanonizacyjne, sprawy dawne (historyczne), wypadek wyjęty.

STRESZCZENIE

Od początku istnienia Kościoła świętym oddawany był kult publiczny. W procedurze kanonizacyjnej, istotnym problemem były sprawy dawne, gdy dowody dotyczące cnót w szczególności lub męczeństwa sługi Bożego są oparte wyłącznie na źródłach pisanych, kiedy brakuje świadków naocznych na temat heroiczności cnót lub męczeństwa sługi Bożego. Niniejszy artykuł jest próbą uchwycenia spraw dawnych (historycznych) w ustawodawstwie kolejnych papieży począwszy od Urbana VIII (1623-1644) aż do Jana Pawła II (1978-2005).

SUMMARY

From the very beginning of the Church's history the saints were worshiped in the public cult. Former matters were an important issue in the canonization proceeding. These matters are especially significant when the evidences concerning the virtues, especially those of God's servant martyrdom, are strictly based on the written sources and when there is a lack of the eye-witnesses who can confirm heroism of virtues or God's servant martyrdom. The following article is an attempt to grasp the former (historical) matters in the popes' successive legislation beginning from Urban VIII (1623-1644) up to John Paul II (1978-2005).

⁴⁰ H. Misztal, *Świętość w ustawodawstwie i nauczaniu Jana Pawła II. W pierwszą rocznicę śmierci Sługi Bożego*, [w:] H. Misztal, W. Bar, *Świętość kanonizowana według papieża Jana Pawła II i Benedykta XVI*, Lublin 2006, s. 9–34, tu szczególnie: s. 27–28.

⁴¹ B. Wysocka, dz. cyt., s. 9 (mps Archiwum Uniwersyteckie KUL). Zob. szerzej: R. Rodrigo, *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004; J. L. Gutiérrez, *L'istruttoria diocesana nelle cause di canonizzazione*, [w:] *Congregatio de Causis Sanctorum. Studium. Corso formative per istruire le Cause dei Santi*, t. I: *Parte Teologica*, dispensae ad usum privatum auditorium, Città del Vaticano 2004, s. 183–261.

BIBLIOGRAFIA

- Brosch J., *Der Heiligensprechungsprozess per viam cultus*, Roma 1938.
- Dalla Torre G., *Santità e diritto. Sondaggi della storia del diritto canonico*, Torino 1999.
- Fokciński H., *Potwierdzenie kultu. Kilka refleksji z okazji lektury piętnastego wydania „Index ac Status Causarum”*, [w:] *Divina et humana. Księga Jubileuszowa w 65. rocznicę urodzin ks. prof. Henryka Misztala*, Lublin 2001, s. 465–479.
- Frutaz A., *La Sezione Storica della Sacra Congregazione dei Riti*, Ed. 2. Città del Vaticano 1964.
- Gutiérrez J.L., *Le prove sussidiarie nelle cause di canonizzazione (Opinioni di Prospero Lambertini e innovazioni di Benedetto XIV)*, w: *Ius Ecclesiae, Rivista Internazionale di Diritto Canonico, Pontificia Università della Santa Croce, Giuffrè Editore*, Vol. X – Num. 5(1993), s. 545–594.
- Ioannes Paulus Papa II, *Constitutio Apostolica: Divinus perfectionis Magister. Modus procedendi in Causarum canonizationis instructione recognoscitur et Sacrae Congregationis pro Causis Sanctorum nova datur ordination* 25.1.1983, [w:] *Acta Apostolicae Sedis* 75(1983), s. 349–355.
- Lis A., *Dokument jako środek dowodowy w sprawie kanonizacyjnej Wincentego Kadłubka*, Lublin 2008 (praca magisterska napisana pod kierunkiem ks. prof. dr hab. H. Misztala w Instytucie Administracji KUL, mps w Archiwum Uniwersyteckim KUL).
- Löv G., *La canonizzazione nella storia*, [w:] *Enciclopedia Cattolica*, t. III, Città del Vaticano 1949, kol. 569–607.
- Misztal H., *Causae historicae w postępowaniu beatyfikacyjnym i kanonizacyjnym*, Lublin 1981.
- Misztal H., *Le causa di canonizzazione. Storia e procedura*, Città del Vaticano 2005.
- Misztal H., *Prawo kanonizacyjne. Instytucje prawa materialnego, zarys historii, procedura*, wyd. II, Lublin 2003.
- Padacz W., *Sprawy historyczne w procesie beatyfikacyjnym i kanonizacyjnym*, „Prawo Kanoniczne” 8(1965), nr 1–2, s. 91–100.
- Urbanus VIII, *Constitutio Apostolica: Caelestis Hierusalem cives*, 5.7.1634, [w:] *Codex pro Postulatoribus*, Ed. Lauri-Fornari-Santarelli, Ed. 4. Romae 1929, s. 286–292.
- Veraja F., *La beatificazione. Storia, problem, prospettive*, Roma 1983.

NOTA O AUTORZE

Mgr Artur Lis, asystent w Instytucie Prawa WZPiNoG KUL w Stalowej Woli. Ukończył historię i administrację na KUL. Zainteresowania naukowe: historia prawa, mediewistyka, prawo kanonizacyjne, prawo administracyjne. Kontakt: arturlis@op.pl

⁴² *Acta Apostolicae Sedis* 99(2007), s. 465–517; H. Misztal, „Sanctorum Mater” Instrukcji Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych. Komentarz, Lublin 2008, s. 54.